

Finn-Arne Egeness – Bacalao Forum

Konkurransen i det globale matvaremarkedet er større enn noen gang. Produktegenskaper som smak, bekvemmelighet, pris og kompleksitet er blitt viktigere enn tilgjengelighet i en verden hvor forbrukerne kan velge mellom stadig flere produkter i dagligvarehyllene. Hvis bedriftene skal overleve og vokse i slike omgivelser er det avgjørende at de evner å identifisere områder i hele verdikjeden hvor de kan redusere sine kostnader og øke sine inntekter. I saltfisk og klippfiskindustrien har en av flere strategier vært å møte den økte konkurransen med en større grad av automatisering i produksjonsprosessen.

Imidlertid er utvikling av nye teknologi ressurskrevende. Samtidig er det globale markedet for nye teknologiske løsninger til saltfisk og klippfiskindustrien begrenset. Selv for en markedsleder vil det dermed være et relativt lite antall maskiner å fordele forsknings og utviklingskostnadene på, og andre markeder med flere aktører vil kunne være av større interesse for produsentene, hvor mulighetene for avkastning på investert kapital er bedre.

I havbrukssektoren har det vært flere nyskapninger innen automatisering av produksjonsprosessen. Utstyrsleverandørene har basert sine suksesshistorier på teknologi som gir større produktivitet, bedre utnyttelse av råstoffet, et høyere utbytte og et mer uniformt sluttprodukt. Videre har fokuset vært på å redusere avhengighet av operatørens ferdigheter, slik at bedriftene er mindre avhengig av nøkkelpersonell i produksjonen.

Ulike aktører i saltfisk og klippfisknæringen har de siste årene kommet opp med en rekke forslag til operasjoner som de ønsker å automatisere. Imidlertid har hvitfiskindustrien helt andre karakteristika enn havbruksnæringen. Mens oppdrettsfisk hovedsakelig er av relativ lik størrelse og blir levert til slaktingen levende med brønnbåt på større slakterier, er forskjellene større og flere i hvitfiskindustrien.

Industrien kjennetegnes av en rekke ulike fangstmetoder og fartøytyper, hvor fisken leveres både fersk og frossen og med ulik grad av videreforedling. Fangstsesongen – med unntak av havfiskeflåten – er i stor grad konsentrert til vinterhalvåret. Parallelt er konsumet av klippfisk i stor grad konsentrert rundt høytidene jul og påske. Alle disse forholdene vanskeliggjør en optimal tilpasning av bedriftenes produksjonskapasitet.

Saltfisk og klippfiskindustrien ønsker blant annet å utvikle en teknologi for automatisert mating av flekkemaskinen. Samtaler med en av de største utstyrsleverandørene til industrien viser at dette er en kompleks arbeidsoperasjon som vil være meget ressurskrevende å automatisere. En slik løsning må evne og finne posisjonen til fisken, gripe den og mate den i flekkemaskinen. I tillegg gjennomfører trolig operatøren flere andre operasjoner som vil være vanskelig og beskrive og implementere i en teknologisk løsning. Det at fisken ofte varierer i størrelse og kvalitet gjør ikke utfordringene noe mindre.

Utfordringene i et slik enkelt prosjekt er på ingen måte særegne, men viser på en god måte de mange og sammensatte utfordringene både utstyrsleverandørene og produsentene står ovenfor i forbindelse med en ytterligere automatisering.

Men hvis vi evner å automatisere produksjonsprosessen mer enn hva vi har klart i dag, vil vi kunne få redusere kostnadene per produsert enhet, lette tunge arbeidsoperasjoner som fører til stort sykefravær, redusere antall hender og skape mer attraktive og utfordrende jobber i et stramt arbeidsmarked hvor tilgangen på arbeidskraft i deler av lander er en begrensning for videre vekst.

En økt automatisering er bare en av flere utfordringer som næringen må løse hvis de skal evne og overleve og vokse i turbulente og dynamisk omgivelser som i mange tilfeller er utenfor egenkontroll, eller som bare i begrenset grad er kontrollerbare.